

Креативний простір України та світу

Колективна монографія

УДК 009:3(082)
К79

К79 **Креативний простір України та світу:** кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2022. – 264 с.

ISBN 978-617-7886-35-7

Рецензенти

Штулер Ірина Юрїївна,
*доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»*

Погоріла Світлана Григорівна,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри славістичної філології,
педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету*

Харченко Артем Вікторович,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, культурології та історії науки
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

*Рекомендовано до друку редакційною колегією збірника наукових праць
«Соціально-гуманітарний вісник» (протокол № 2-мн від 23.04.2022)*

У монографії висвітлюються актуальні питання сучасного розвитку соціально-гуманітарної сфери України та світу. Досліджуються проблеми креативного розвитку педагогіки, соціології, філософії, психології, соціальних комунікацій, спорту, фізичної культури, туризму, мистецтвознавства, культурології, філології, історії, економіки, управління, права. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями сучасного розвитку соціально-гуманітарної сфери.

ISBN 978-617-7886-35-7

© СГ НТМ «Новий курс», 2022
© Автори, 2022

Розділ перший.**Педагогіка, соціологія, філософія, психологія,
соціальні комунікації**

1.1.	Викладання дисципліни «Педагогіка» у форматі змішаного навчання	...	6
1.2.	Methodical approaches to the formation of geological and geomorphological skills of students in the study of school geography	...	9
1.3.	Cartometric knowledge and skills as a component of cartographic literacy of schoolchildren	...	16
1.4.	The role of industrial practice in the formation of professional and pedagogical competence of the future teacher of geography	...	21
1.5.	Formation of an athlete's personality and development of his human capital as an object of educational policy in the field of sports	...	29
1.6.	Features of the introduction of specialized training of high school students in sports	...	36
1.7.	Professional competence as a normative complex-integrative characteristic of the personality of a future physical education teacher	...	42
1.8.	The essence of professional training of future teachers of physical culture in a pedagogical institution of higher education	...	47
1.9.	Organizing and conducting physical education classes with students of the special medical group in higher education institutions	...	52
1.10.	Synergistic approach of improvement of professional competence of physical culture teacher	...	56
1.11.	Основні аспекти підготовленості фахівців економічного напрямку до дотримання культури професійного спілкування	...	64
1.12.	Освіта під прицілом: історія і сучасність	...	70
1.13.	Особливості вертикальної гендерної сегрегації в університеті (на прикладі Варшавського та Чернівецького університетів)	...	79

1.14.	Application of integrated technologies in the system «General educational institution – institution of higher education» in preparing future specialists-teachers of ecological and biological industry	...	83
1.15.	V. O. Sukhomlynskyi ideas in the modern educational space of preschool education institution (Online club "Vasil Sukhomlynskyi and the present")	...	89

Розділ другий.

Мистецтвознавство, культурологія, філологія, історія

2.1.	Концептосистема матримоніального конфліктного розмовного дискурсу	...	97
2.2.	Знахідки мечів у скарбах доби бронзи Закарпаття	...	103
2.3.	Секуляризація культури та формування «секулярних релігій» у сучасній культурі	...	111
2.4.	Особливості дизайн-проекування рекламних фотографічних композицій	...	116
2.5.	Категорія дивного у мовній картині світу Р. Рігза («Казки про дивних»)	...	124
2.6.	Вплив соціолінгвістичних чинників на запозичення в англomовному медичному дискурсі	...	131
2.7.	Особливості людиноцентризму як сучасного інструменту розвитку культурно-креативного простору в Україні	...	139

Розділ третій.

Спорт, фізична культура, рекреація, туризм

3.1.	Напрями впровадження інновацій в туристичному бізнесі	...	144
3.2.	Training tools and the direction of their use in improving the physical qualities of wrestlers	...	149
3.3.	Характеристика екотуристичного потенціалу України в умовах війни	...	154
3.4.	Organization of animation programs in different types of youth tourism	...	162
3.5.	Гастрономічний туризм: поняття та класифікаційні ознаки	...	169
3.6.	Vaccination as one of key elements of health save	...	174
3.7.	Розвиток системи пілатес в історичному контексті	...	178

Розділ четвертий.
Економіка, юриспруденція, політика,
публічне адміністрування

4.1.	Проблеми становлення та перспективи ефективного розвитку репутаційного менеджменту українських підприємств і організацій за глобалізаційних умов	...	184
4.2.	Застосування уніфікованих стратегій розвитку моніторингу логістичної діяльності українських підприємств та європейської співдружності	...	189
4.3.	Характеристика державного регулювання господарської діяльності	...	198
4.4.	Соціальний збиток від дорожньо-транспортних пригод на автомобільному транспорті в Україні	...	205
4.5.	Біоекономіка: соціально-економічний аспект	...	209
4.6.	Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до оцінювання	...	217
4.7.	Вплив війни на туристичний бренд України	...	223
4.8.	Financial instruments as a tool to support the economy: Ukrainian and international experience	...	227
4.9.	Ensuring competitiveness and development of self-government through mechanisms of management of health and sustainable education	...	233
4.10.	Теоретичні аспекти організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку	...	237
4.11.	Інновації – основа розвитку економіки України	...	247
4.12.	Економічна наука в Харкові (від Т. Степанова до І. Сокальського)	...	255

18. Прохорова Л. А., Зав'ялова Т. В., Непша О. В. Міжпредметні зв'язки геологічних знань із предметами природничо-математичного циклу в загальноосвітніх навчальних закладах. Інноваційна педагогіка. Вип. 10. Т. 3. 2019. – С. 43-46.
19. Прохорова Л., Непша О., Зав'ялова Т. Проблеми формування геолого-геоморфологічних понять в шкільному курсі географії. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Інтердисциплінарні виміри / редактори-упорядники: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Льницький. Конін – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг: Посвіт, 2019. – С. 234-236.
20. Прохорова Л. А., Непша О. В., Зав'ялова Т. В. Дидактичні умови формування геолого-геоморфологічних навичок і умінь учнів на уроках географії. Педагогічна інноватика: досвід та перспективи Нової української школи: кол. монографія / за заг. ред. А. М. Солоненка, І. А. Мальцевої, Л. Ю. Москальової, О. С. Арабаджи. Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2019. – С. 190-199.
21. Тамбовцев Г. В., Іванова В. М., Непша О. В. Шкільні краєзнавчо-географічні екскурсії по вивченню геологічних об'єктів. Актуальные научные исследования в современном мире. Вип. 27. 1 (45). Переяслав-Хмельницький. 2019. – С. 44-49.
22. Топузов О., Мальцева Л. Геолого-геоморфологічні знання у процесі навчання фізичної географії в загальноосвітній школі. Рідна школа. №1-2. 2008. – С. 37-39.
23. Шульга Т. А., Покась Л. А. Використання інтерактивних методик для формування геоморфологічних понять у процесі навчання географії. Молодий вчений. – Київ. 2016. № 12.1 (40) Грудень. – С. 555-558.

Olga Levada

Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor
Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

Valentyna Ivanova

Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

1.3. Cartometric knowledge and skills as a component of cartographic literacy of schoolchildren

Cartographic literacy of schoolchildren is a complex of theoretical cartographic and topographic knowledge and practical skills to work with a map and other cartographic works. In a school geography course, cartographic literacy of students is laid down at the initial stage of studying the subject, and is in demand, formed and developed throughout the course of geographical education, since it is based on the use of maps to study the objects and phenomena displayed on them. The significance of maps in teaching geography lies in the fact that, firstly, they replace for students those geographical objects that are inaccessible for direct perception by schoolchildren in reality (for example, the territory of individual countries), and secondly, they form an image of the studied territory, and thirdly, maps form students' spatial thinking, which underlies numerous applied skills used in everyday life [1, 3, 7].

Cartographic competencies formed in the school geography course can be combined into two groups:

- the use of cartoids (maps and maps, topographic maps, terrain plans, globes, relief maps, terrain profiles, block diagrams) for understanding the spatial distribution, structure (composition), interaction and dynamics of the

studied geographical objects and phenomena, as well as for spatial orientation in specific local conditions;

- compilation of cartoids for the study of natural, economic and social objects and phenomena [9, 10, 14].

In the practice of teaching geography, a triad of goal-settings has traditionally developed regarding the cartographic competencies of students – they must understand, read and know the map [11]. To understand a map means to assimilate its fundamental properties as the main cartographic work. To do this, there are special topics (section) in the initial course of geography, introducing schoolchildren to the plan of the area and the geographical map – their elements, types, methods of construction and analysis [8]. It is during the study of this section that students form the concept of a map as a model of the surface of a piece of terrain in the form of a reduced (made to scale), generalized (using generalization and generally accepted conventional signs and methods for mapping territorial objects and phenomena) image of the Earth's surface on a plane. The main methodological feature of the formation of knowledge about the map in school geography is the reliance on interdisciplinary connections between geography and mathematics, on the practical experience of students in using maps in elementary school or in everyday activities, as well as on intra-subject connections expressed in the transition to the map after considering the terrain plan. It is the initial study of the terrain plan as one of the forms of representing the Earth's surface that is the propaedeutic basis for the perception of the map as a more complex abstract view of the terrain image. Acquaintance with the local plan and methods of working with it enables schoolchildren to study elements similar to those of a geographical map - scale, symbols, sides of the horizon and their definition on a map and a local plan, measuring distances and displaying unevenness of the earth's surface (relief). Therefore, relying on knowledge of the terrain plan, students receive information about the elements of a geographical map – the mathematical basis, the cartographic image, the equipment of the map and the elements of additional characteristics (inset maps, diagrams, profiles, photographs, etc.). The most difficult problem that schoolchildren face when getting acquainted with a geographical map is the transition in their minds from the perception of space, which has three dimensions, to its display on the map as a two-dimensional planar image. Such a transformation of three-dimensional space into a plane, and in fact – into a regular sheet of paper, is difficult for many schoolchildren due to the still weak development of their spatial thinking and abstract perception [4,6]. Therefore, to explain the logical transition from a specific area to its display in the form of a geographical map, it is necessary to use visual models (for

example, transforming a globe into a geographical map by «cutting» it and stretching the image onto a plane) or even a game simulation, such as a 3D transformation space in 2D as a transition to another «reality» – from space to plane, like a computer game, which is familiar to most modern schoolchildren from feature films and games, video presentations or work with the Google Earth application [13, 14].

The map understanding system also includes a «game of scales», when the same territory can be displayed on maps of different scales, which allows studying the same territory with varying degrees of accuracy and detail. This method of working with a map is most actively used in the study of the geography of continents and oceans, individual states, when small-scale world maps make it possible to compare the territory under consideration with neighboring regions, and larger-scale maps reflect more detailed information about the area.

Based on the understanding of the map and its elements, practical skills are built to read the map, i.e., to recognize the geographical reality by its image on the map, to obtain with the help of it all the information necessary in a particular educational or practical situation. Map reading takes two forms:

- a) understanding the features of the territory and creating a mental image of the depicted territory, which is expressed in the description of the territories according to the symbols;
- b) revealing regularities and dependencies between geographical objects and their features [2, 12].

The set of actions for reading a geographical map is based on the following practical skills of the student: to understand conventional signs and a cartographic grid; determine distances, coordinates, geographical position; use maps of various projections and scales; to establish the relationship of geographical objects.

Cartometry as a set of operations related to the use of a cartographic image and the mathematical basis of a map for measuring coordinates, lengths, angles, areas, volumes, shapes. The most common element of cartometry in school geography was the determination of geographical coordinates, which is laid down as a skill in the initial geography course, and fixed at the skill level in subsequent years. To do this, it is advisable to use the algorithmization of schoolchildren's educational actions, which allows them to develop a clear and definite sequence of operations, and in the future, by exercising on the cards, to bring the formed skill to the level of skill. As such an algorithm, we can propose the following plan for determining geographic coordinates:

1. Find an object on the map.
2. Determine in which hemisphere – Northern or Southern – it is located.
3. Find the latitude of the parallel where the object is located and write it down (north latitude or south latitude).
4. If the object is located between the parallels, you must:
 - determine the closest parallel to the object from the side of the equator;
 - determine the number of degrees from this parallel to the object;
 - add the resulting number of degrees to the latitude of the found nearest parallel and write down the geographical latitude (northern latitude or southern latitude).
5. Determine whether the object is located in the Western or Eastern Hemisphere.
6. Determine the longitude of the meridian on which the object is located and write it down (west longitude or east longitude).
7. If the object is located between the meridians, you must:
 - to determine the meridian closest to the object from the side of the zero (initial, Greenwich) meridian;
 - determine the number of degrees from this meridian to the object;
 - add the resulting number of degrees to the longitude of the found nearest meridian and write down the geographic longitude (west longitude or east longitude) [5].

Cartometric techniques in school geography are also represented by the ability of students to determine the length of lines using a ruler and compass-measuring device, curvimeter; find the area of geographic areas on the map and terrain plan using a palette or measuring tools; set the azimuth using a protractor. All these actions are of an applied nature and, in addition to the ability to determine the absolute and relative heights of terrain points, the relative position of objects relative to each other, form the basis of spatial orientation using a map or terrain plan.

Cartometric knowledge and skills of schoolchildren are becoming more complex, expanding and supplemented by morphometric ones. Morphometry, which is a set of techniques for determining and analyzing forms, density, density and depth of relief dissection, is based on displaying the unevenness of the earth's surface using contour lines on the terrain plan and a scale of heights and depths on geographical maps.

On the basis of data on the absolute height of two points of the terrain depicted on a plan or on a map, it is possible to determine the features of the dissection of the relief as height amplitudes. A more complicated

morphometric technique is the determination of the absolute height of the source and mouth of the river from a geographical map or on a terrain plan and the calculation of the height of the fall of the river and its slope based on their data. The greatest difficulty is the ability to build a terrain profile (for example, a river valley) using a map and a terrain plan.

Thus, cartographic knowledge forms the necessary foundation for the study of all school geography, since it forms in schoolchildren an understanding of the essence of geoinformation and important learning skills for working with them, which are in demand throughout the training, in everyday life and future professional activities. In the process of teaching geography, students master the ability to use the scale when measuring and depicting distances, find geographical coordinates, compile descriptions of individual components of nature using general geographical and special maps, identify features of the development of economic sectors, establish cause-and-effect relationships, give a comprehensive description of individual territories, countries, economic regions. However, as the practice of pedagogical activity shows, often teachers in their lessons use only traditional tasks related to determining the geographical coordinates of objects or, conversely, establishing the location of an object by its coordinates; measuring distances and orienting on a map. In order to increase the creative orientation in the study of the subject, students can also be offered a number of project tasks on cartographic topics, which will significantly expand the competence of students and their horizons, increase interest in the subject and introduce an innovative component into the educational process.

The formation of cartographic literacy and the culture of performing cartographic images should be carried out consistently. An important role is played by practical tasks related to work on contour maps and geographic atlases. They develop memory, attention, artistic imagination and spatial perception, contribute to the memorization of the cartographic content and localization of the studied objects. Work on contour maps is always creative in nature, therefore it requires accuracy and accuracy, compliance with the rules and principles of mapping. The geographic maps of atlases, depending on their subject matter, display the essential features of the mapped territory, which facilitates its visual representation, and the information «read» from them constitutes an important basis for the content of the subject.

Sources

1. Вінніченко Д. В, Непша О. В. Картографічна грамотність як складова частина географічної культури учнів. Володимир-Волинський педагогічний коледж ім. А. Ю. Кримського: минувшина, сучасність, майбуття: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю, присвяченої 80-річчю освітнього закладу; 28 листоп. 2019 р., м. Володимир-Волинський. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – С. 349-351.

2. Гришко С. В., Зав'ялова Т. В. Педагогічні умови розвитку просторового мислення учнів при роботі з модельною наочністю та географічними картами на уроках географії. Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців в умовах сучасного освітнього простору : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 23 квітня 2021 р.). Харків, 2021. – С. 53-57.
3. Іванова В. М., Непша О. В., Кілімова О. А., Ярошенко Я. С. Картографічна грамотність як складова частина географічної культури учнів. Актуальные научные исследования в современном мире. – Переяслав, 2021. Вып. 5(73). Ч. 3 – С. 107-112.
4. Левада О. М. Подходы к формированию картографических понятий в школьном курсе географии. Moderni vzmozenosti vědz – 2010: materiál z V Mezinárodní vědecko-praktická konf., 27 ledna-5 února 2010 r. Praha: Chemie a chemická technologie «Ekologie». – С. 47-50.
5. Левада О., Іванова В., Непша О. Формування картографічних компетентностей в шкільному курсі географії. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: «Педагогіка». Вип. 2. Т. 21. Мелітополь: Вид-во «Мелітополь», 2018. – С. 78-86.
6. Левада О. М., Сажнев М. Л. Значення географічної карти в географічній освіті. Орликівана-2021: проблеми та перспективи сучасної освіти: матеріали наук.-практ. симп. (13 жовтня 2021 р.). Миколаїв, 2021. – С. 220-222.
7. Назаренко Т. Г. Формування картографічної грамотності в учнів основної школи на уроках географії. Український педагогічний журнал. № 3. 2015. – С. 126-136.
8. Непша О. В., Гришко С. В., Передерій Д. М., Блищик М. В. Деякі прийоми роботи з картографічними посібниками як джерелом географічних знань. Актуальные научные исследования в современном мире. 2020. Вып. 4(60). Ч. 6. – С. 131-136.
9. Непша О. В., Гришко С. В., Опашко Г. І., Рішко А. Р. Формування картографічної компетентності учнів в курсі географії загальноосвітньої школи. Актуальные научные исследования в современном мире. Переяслав, 2020. Вып. 11 (67). Т.8. – С. 158-161.
10. Непша О. В., Опашко Г. І., Рішко А. Р. Формування картографічних знань в шкільному курсі географії. Актуальные научные исследования в современном мире. – Переяслав, 2020. Вып. 2(58). Ч. 6. – С. 111-115.
11. Паламарчук Л. Б. Картознавча компетентність у шкільних курсах географії. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. 2010. Вип. 11. – С. 122-128.
12. Прохорова Л., Непша О., Зав'ялова Т. Методичні підходи до роботи з картографічними посібниками на уроках географії. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том II: Контексти ідентичності й свободи в освіті та науці: монографія / Наукова редакція: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. Конін-Ужгород-Київ: Посвіт, 2019. – С. 130-139.
13. Google Планета Земля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.google.com/earth/>
14. Reading and interpreting visual resources in Geography [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://translate.google.com/?hl=ru&sl=en&tl=ru&text=Reading%20and%20interpreting%20visual%20resources%20in%20Geography&op=translate>

Oleksandr Nepsha

Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

Larysa Prokhorova

Candidate of Geological Sciences, Associate Professor

Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

1.4. The role of industrial practice in the formation of professional and pedagogical competence of the future teacher of geography

Modern higher pedagogical education in Ukraine is at the stage of transition to a more flexible system of pedagogical education, which provides for the level implementation of individual professional trajectories of development of future teachers. The problem of personal and professional development of the future teacher of geography as a competent